

— 3) Krukformigt kärl, hvaruti vid omröstningar eller valförrättning voteringssedlarne lades. Deraf ännu Valurna. — 4) Prydligt kärl af marmor, porslin o. s. v., som till formen liknar de Gamles urnor.

URNUPEN, a. 2. neutr. — *et.* Part. o. a. 2. af *Urnypa*. (bot.) *U-et blad*, som har en större, spetsig fördjupning vid spetsen.

URNYCKEL, m. 2. pl. — *nycklar*. Verktyg, hvarmed i fjäderur kedjan åter uppdrages.

URNÖTA, v. a. 2. Nöta bort ur. *Färgen är urnött*. — Äfv. *Nöta ur*.

UROXE, m. 2. pl. — *oxar*. En art af Nötstägget, liknande Bisonoxen; träffas i Lithauen, Moldau, samt Karpatiska och Kaukasiska bergsbygden; fordom äfven i Tyskland och södra Skandinavien. Bos Urus.

URPACKA, v. a. 1. Urtaga någonting inpackadt. — Äfv. *Packa u'r*.

URRINGA, v. a. 1. Utskära, utklippa något så, att det får en ringformig inböjning. *U. en klädning*. — *Urringande*, n. 4. o. *Urringning*, f. 2.

URSAKA, v. a. 1. (af *Ur* och *Sak*) Se *Ursäkt*.

URSINNE, n. sing. Se *Ursinnighet*.

URSINNIG, a. 2. 1) Vansinnig, derjemte ytterst våldsamt till lynnes och mennisko-fiendtlig. — *Syn.* Rasande, Galen. — 2) Vredgad till den grad, att man tyckes vara ifrån förståndet. — *Syn.* Rasande, galen. — 3) Högst oförnuftig; som röjer högsta grad af oförnuft. *U. handling*. *U-t förelag*. — *Syn.* Galen, Befängd. — 4) (fam.) Ytterlig, utomordentlig, ytterst häftig. *U. ifver*. *U-t anfall*. *U. strid*.

URSINNIGHET, f. 3. 1) Vansinne i förening med ytterst våldsamt lynne och hat till människor. — 2) Vrede, som gränsar till vansinne; ursinnig vrede. — 3) Högsta grad af oförnuft, högsta öfverdåd; förtviflad handling.

URSINNIGT, adv. 1) På ett ursinnigt sätt, med ursinnighet, med raseri. — 2) (fam.) Ytterligt, i högsta måtto. *U. kär*.

URSKIFVA, f. 1. Se *Urtafla*.

URSKILJA, v. a. 2. 1) Med ögat särskilja föremål ifrån andra. *U. ett föremål på afstånd*. *Skeppet kunde lätt u-s ifrån de andra*. — 2) Med förståndet särskilja begrepp ifrån andra. *Han kan ej u. godt och ondt ifrån hvarandra*. Absolut säges äfven: *U. mellan godt och ondt*. — *Urskiljande*, n. 4.

URSKILNING, f. 2. 1) Förståndets handling, då det urskiljer. *Den u. man gör emellan det sanna och falska*. — 2) *Sund u., god u.* ell. blott *u.*, färdigheten att alltid finna den regel, efter hvilken man bör handla. [Urskilning.]

URSKILNINGSGÅFVA, f. sing. 1) Förmågan att urskilja begrepp ifrån hvarandra. — 2) Se *Urskilning*, hem. 2.

URSKRIFT, f. 3. Ursprunglig skrift. — *Mot-satser*: Afskrift, Kopia. — *Syn.* Original.

URSKRUFVA, v. a. 1. Genom skrufning urtaga. — Äfv. *Skrufva u'r*.

URSKULDA, v. a. 1. Fritaga från skuld eller tillräknande, rättfärdiga, ursäkt. — *U. sig*, v. r. Frigöra sig ifrån tillräknandet af något; ursäkt. *URSKULDANDE*, n. 4. 1) Fritagande från skuld, rättfärdigande. — 2) Ursäkt.

URSKÅLA, v. a. 1. Göra skålig fördjupning i något.

URSKÅLNING, f. 2. 1) Handlingen, då något urskålas. — 2) Skålig fördjupning.

URSKÖLPNING, f. 2. (tekn.) Djup inskärning. URSLAGGA, v. a. 1. Rena från slagg. — *Urslaggnings*, f. 2.

URSPRUNG, n. 3. 1) Första början till ett tings tillvaro med afseende på villkoren för dess uppkomst. *En flod har der sitt u., leder derifrån sitt u. Gud är u-et till allt godt*. — *Syn.* Upphof, Upprinnelse, Källa, Härledning, Upphofsman. — 2) Första härkomst. *Han leder sitt u. ifrån Oden*.

URSPRUNGLIG, a. 2. Ej härledd, utan varande sjelf det första, hvarifrån andra ting, saker, idéer, ord, härleda sig.

URSPRUNGLIGEN, adv. I sitt ursprung, i första början.

URSPRÅK, n. 3. Det första språk, hvarifrån alla andra tros härleda sig.

URSPÄNNA, v. a. 2. Se *Fränspäanna*, hem. 2.

URSTÅNDSÄTTA, urstå'nndsätt'a, v. a. 2. (höjes som *Sätta*) Sätta ur stånd, betaga förmågan (att). *U. någon att skada*. — *Urståndsättande*, n. 4.

URSULINER-NUNNA, ursuli'n'r --, f. 1. Nunna af:

URSULINER-ORDEN, ursuli'n'r-årdänn, m. 2. Nunneorden, stiftad år 1557 till den heliga Ursulas ära, för sjukas vård och unga flickors uppfostran.

URSUPA, v. a. 3. (höjes som *Supa*) Se *Supa u'r*.

URSVARFVA, v. a. 1. Genom svarfning göra fördjupningar i ett föremål. — *Ursvarfning*, f. 2.

URSÅGA, v. a. 1. Genom sågning borttaga ett stycke ur något. — Äfv. *Såga u'r*.

URSÄKT, ursä'ekt, m. 3. 1) Skäl, som anföras, för att fria sig sjelf eller någon annan ifrån skuld. *Giltig, tillfredsställande, antaglig u. Dum, klen u. Ansöra som u. Hans ungdom kan tjena honom till u.* — *Syn.* Urskuldan. — 2) Undskyllan, undflykt. *Tomma u-er. Den ohjelpsamme har alltid u-er tillhands*. — 3) Brukas af höflighet, då man vill ursäkt sig för något. *Göra sin u.*, bedja om förlåtelse för något; äfv. höfligt förklara, att man ej kan antaga ett tillbud, en bjudning, o. s. v. *Gör min u., jag kan ej komma. Anmäl min u., framför min u. Bedja om u.*, om förlåtelse. *Han bad mig om u. för sin oartlighet. Jag ber om u., för det jag låtit er vänta. Jag ber om u.*, ell. blott: *om u!* säges af höflighet i samtal, då man vill anmärka någon oriktighet i resone-mang, felaktigt uppgift, o. s. v.

URSÄKTA, ursä'akta, v. a. 1. (af *Ursaka*) 1) Anföra skäl till ens urskuldande. *Man söker säfängt att u. honom*. — 2) Godkänna sålunda anförda skäl; fritaga, frigöra från tillräknande af skuld. *Hans ursäkt är god; man kan icke annat än u. honom. Ingenting kan u. hans uppförande*. — 3) Hafva fördrag, öfverse med, förlåta. *Man bör u. ungdomens fel. U. mig, att jag stör. U. starfvel. U., jag ber. U. mig, ell. blott u.*, höflighetsuttryck, då man vill motsäga någon, eller då man förklarar sig ej kunna uppfylla ens önskan. *U. mig, ni miss-tar er. Stanna kvar hos oss till middagen. U., jag kan ej*. — *U. sig*, v. r. 1) Anföra skäl till sitt urskuldande. *U. sig så godt man kan. U. sig med sjukdom*, anföra sjukdom såsom sin ursäkt. *Han u-de sig dermed, att ... Delta u-r sig sjelft*, behöfver ingen ursäkt. — 2) Anföra skäl för sitt underlåtande af något; höfligt